

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์นี้ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้สามารถสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์ มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ หรือองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ แม้กระทั่งการติดต่อสื่อสาร การติดตามข่าวสารข้อมูลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั่วโลก เราสามารถค้นหาได้อย่างรวดเร็ว ในยุคสมัยปัจจุบันระบบการสื่อสารข้อมูลข่าวสารได้พัฒนาไปมาก ความจำเป็นของการส่งข่าวสารระหว่างบุคคลในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันมีมากขึ้น โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสาร โดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ในสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และใช้ความรู้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา การสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ คนเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุด การเรียนรู้และการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาคน การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตามแนวของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สนับสนุนการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาเพื่อมวลชน และการสนับสนุนการปลดปล่อยศักยภาพของเด็กไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและถิ่นทุรกันดารให้มีการรับรู้และเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาคการศึกษา (e-Education) มีความหมายครอบคลุมการพัฒนาและประยุกต์สารสนเทศ(Information) และความรู้(Knowledge) ที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาทรัพยากรที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงและรับบริการการศึกษาและการเรียนรู้ และรองรับการพัฒนาสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนของการลงทุน การผลิตเนื้อหาทางการศึกษาที่มีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีเพื่อ

การศึกษาที่มีความหลากหลายและพิจารณาสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. 2545 : 47)

การจัดการศึกษามีการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยการพัฒนาองค์ประกอบและวิธีการต่าง ๆ ทำให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคแต่ละสมัยและเกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ ในปัจจุบันสถานศึกษาทุกแห่งต่างก็ให้ความสำคัญของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการนำคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเข้าไปใช้ในสถานศึกษา สถานศึกษาใดที่ขาดแคลนสิ่งเหล่านี้ก็จำเป็นต้องขวนขวายจัดหา มา แต่การใช้ให้เกิดประโยชน์ค่านั้นจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้และมีวิธีบริหารจัดการอย่างเป็นระบบจึงจะเกิดคุณค่าอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. 2549 : 109)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 9 มาตรา 64 ได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ได้เปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย มาตรา 68 ให้มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจากเงินอุดหนุนของรัฐ ค่าสัมปทาน และผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการด้านสื่อมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรประชาชน รวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษใน

การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อการพัฒนาคนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการ
 ประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 3-6)

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ทางการศึกษาถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญใน
 ระดับประเทศ จะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เดิมใน
 ห้องเรียนที่ห่างไกลความเจริญเด็ก ๆ แทบจะไม่มีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจนกลายเป็น
 ผู้ค่อยโอกาสทางสังคม แต่ในปัจจุบันสำหรับเด็กในชุมชนที่มีโอกาสได้ใช้คอมพิวเตอร์
 นอกจากนี้ยังมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ที่มีอยู่อย่างมาก โดยการเชื่อมต่อกับ
 เครือข่ายผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่มีการเชื่อมโยงกันทั่วโลก นอกเหนือไปจากความรู้ที่ได้เรียน
 ในห้องเรียนที่มีครูผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดเท่านั้น นอกจากนี้ผู้สอนและผู้เรียนยังสามารถติดต่อ
 ถึงกันได้อย่างไร้ขีดจำกัดของเวลาโดยผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ได้อีกทางหนึ่งด้วย
 (ฉันทพงษ์ พันธุ์มณี. 2549 : 10)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการปฏิรูป
 การศึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 เป็นต้นมา พบว่า มีปัญหาการ
 ดำเนินการเนื่องมาจากขาดการพัฒนาด้านเนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพ รวมทั้งการเรียนการสอน
 และการพัฒนาผู้สอน ครูและนักเรียนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ใน
 กระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยตนเองน้อย สถานศึกษามีคอมพิวเตอร์น้อยและ
 อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ถ้าสมมุติ จึงได้กำหนดกลไกสนับสนุนที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงใน
 ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ให้มีการพัฒนาระบบ
 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
 2552 : 36 - 38)

1. สนับสนุนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนผลิตสื่อการเรียนการสอน หนังสือ
 ตำราเรียน รวมทั้งบทเรียนและเนื้อหาสาระที่มีคุณภาพผ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์
 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสนับสนุนให้มีระบบการทดสอบผู้เรียนผ่านสื่อ
 อิเล็กทรอนิกส์

2. ส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้พัฒนา
 คุณภาพการศึกษา เพิ่มโอกาส และพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครู อาทิ ระบบ
 WiMAX, ระบบ ADSL, ระบบ EdNet เป็นต้น

3. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาที่เข้าถึงง่าย ประหยัด และสะดวกต่อการใช้ โดยเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ รวมทั้งเครือข่าย วิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นเครือข่ายเพื่อการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเปิดโอกาสการเรียนรู้อย่าง กว้างขวาง

4. กำหนดเป้าหมายสัดส่วนนักเรียน นักศึกษาต่อคอมพิวเตอร์ในทุกระดับ/ประเภท

5. เร่งส่งเสริมให้มีการศึกษาฝึกอบรมและพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ สามารถใช้และบำรุงรักษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาได้อย่าง ทัวถึง โดยเน้นการฝึกอบรมผู้ฝึกอบรม (Training the Trainers)

6. พัฒนาระบบบริหารจัดการและเร่งส่งเสริมสนับสนุนให้มีเครือข่ายความร่วมมือ ทางวิชาการระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันทางการศึกษาของรัฐและ เอกชน เพื่อการผลิต การใช้ และการบำรุงรักษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอนและให้บริการทางการศึกษาได้อย่างทัวถึง มี คุณภาพ และมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เป็นองค์กรหลักใน การประสานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ให้นักเรียน ได้ เรียนอย่างทัวถึง มีคุณภาพ และเก่ง ดี มีความสุข พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็น มืออาชีพ โรงเรียนมีมาตรฐาน จึงได้กำหนดกลยุทธ์ให้มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการศึกษา ทั้งการเรียนรู้ของผู้เรียนและการบริหารจัดการของโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามหาสารคาม เขต 3. 2553 : 4)

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตและ แนวทางการพัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ให้เห็นว่ามีสภาพ ปัญหา ความต้องการใช้ และแนวทางการพัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 1,397 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง
 - 1.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ครูผู้สอนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยตารางของเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 301 คน แล้วสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยเทียบสัดส่วนจากจำนวนประชากรตามเขตอำเภอที่โรงเรียนตั้งอยู่
 - 1.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จากผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 21 คน
2. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตและแนวทางการพัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยมีขอบเขตเนื้อหาในการศึกษา ได้แก่ สภาพการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา และแนวทางการพัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา
3. ระยะเวลาของการวิจัย ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2554 ถึง 30 มิถุนายน 2554 โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2554 ถึง 31 พฤษภาคม 2554

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2554 ถึง 30 มิถุนายน 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต หมายถึง ประสบการณ์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ต ระบบการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต สถานที่ที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ การได้รับความรู้และประสบการณ์ในการอินเทอร์เน็ต ความถี่ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตใน 1 สัปดาห์ ระยะเวลาโดยเฉลี่ยในการใช้งานอินเทอร์เน็ตในแต่ละครั้ง และช่วงเวลาที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่
2. สภาพการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา หมายถึง ลักษณะทั่วไปของการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการใช้อินเทอร์เน็ต บริการอินเทอร์เน็ตที่ใช้เป็นประจำ การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการติดต่อสื่อสาร การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอน
3. ปัญหาการใช้งานอินเทอร์เน็ต หมายถึง สภาพที่ไม่พึงประสงค์ ไม่ต้องการ ความยุ่งยาก ข้อขัดข้องที่เป็นอุปสรรค ข้อขัดข้องเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้แก่ ด้านบุคลากรผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ด้านวัสดุและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ต และด้านการใช้บริการประเภทต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต
4. ความต้องการใช้อินเทอร์เน็ต หมายถึง ความประสงค์ที่ต้องการจะใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มหาสารคาม เขต 3 ได้แก่ คำนับบุคลากรผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ด้านวัสดุและสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ต และด้านการให้บริการประเภทต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต

5. การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา หมายถึง รูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ใน
การศึกษาข้อมูล การค้นคว้าข้อมูล การระดมความคิด การปรึกษา หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูล
ข่าวสารวิชาการที่มีผลทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยผ่านระบบเครือข่าย
อินเทอร์เน็ต

6. การวิจัยแบบผสม หมายถึง การวิจัยที่ผสมผสานรูปแบบหรือใช้เทคนิควิธีการ
เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลหลายวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ
เพื่อช่วยให้เข้าถึงคำตอบที่เป็นจริง ได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น และมีความชัดเจนในหลากหลาย
มิติ

7. การสนทนากลุ่ม หมายถึง การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากันระหว่างผู้ให้
สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม ประมาณ 6 – 12 คน ผู้เข้าร่วมสนทนาได้แสดงความคิดเห็นและ
วิพากษ์วิจารณ์ในข้อสงสัยของผู้ร่วมสนทนาด้วยกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพ ปัญหาและความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของ
ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2. ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของครูในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3. ทำให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร ครู ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการ
ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาทั้งในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 และ
เขตพื้นที่การศึกษาอื่น ได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการส่งเสริม
และพัฒนาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาต่อไป